

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος εἰκοστός.

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρροῦνται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἰτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

10 Νοεμβρίου 1885

ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ ΚΛΕΦΤΑΙΣ

κατὰ τὰ δημῶδη βουλγαρικὰ ἄσματα

Οἱ Βούλγαροι, ὡς οἱ ὁμόφυλοι αὐτοῖς Σέρβοι, ἔχουσι ἀφρονίαν δημοτικῶν ἄσματων, πιστῶς ἀπεικονίζοντων τὰ ἦθη καὶ τὰς δοξασίας αὐτῶν καὶ τὰ ἰδιάζοντα εἰς τὸν ἔθνικόν χαρακτήρα των αἰσθήματα. Πλὴν τοῦ ἄσματος τοῦ Ὀρφέως, τοῦ ἐκ πολλῶν μυριάδων στίχων ἀποτελουμένου βουλγαρικοῦ ἔπους, οὗ τρανῶς κατεδείχθη ἐπ' ἐσχάτων ἡ νοθεία, πλουσία εἶναι ἡ ποιητικὴ συγκομιδὴ, ἣν ἀπὸ τοῦ στόματος Βουλγάρων χωρικῶν συνεκόμισαν καὶ ἄλλοι ἐρευνηταί, μάλιστα δὲ ὁ Βεσσώνφ, οἱ ἀδελφοὶ Μιλαδίνωφ καὶ ὁ γάλλος Αὐγουστος Δοζών.

Τὰ περιεργότατα τῶν ἄσματων τούτων εἶναι τὰ περὶ τῶν *χαιδούτων*, ἧτοι τῶν Βουλγάρων *Κλεφτῶν*. Οὐχὶ βεβαίως διὰ τὴν ποιητικὴν ἀξίαν αὐτῶν, διότι παντελῶς σχεδὸν στεροῦνται τοῦ ἀρρήτου ἐκείνου γοήτρου, ὅπερ ἀποπνέει ἡ δημῶδης ποίησις παντὸς ἔθνους, καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ὀρεσιβίων ληστῶν τοῦ Ταύρου, τῶν ἀγρίων Κούρδων. Ἄλλ' ἂν καὶ δὲν ἔχουσι τὴν δύναμιν, τὴν γοργότητα καὶ τὴν δραματικὴν κατασκευὴν τῶν ἐλληνικῶν κλεφτικῶν ἄσματων, ἡ τὴν ἐπικὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν σερβικῶν, ὅμως τὰ βουλγαρικὰ ἄσματα ἀπὸ ἄλλης ἐπόψεως ἐξεταζόμενα εἰσὶν ἄξια πολλῆς προσοχῆς. Ὅ μὲν ἀναζητῶν ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἄσμασι τὴν ἀφελεῖ καὶ ἄδολον ποιητικὴν ἔμπνευσιν τοῦ λαοῦ περιφρονεῖ, ὡς εἰκός, τὰ χυδαῖα καὶ ἀχάριτα ἐκεῖνα κατασκευάσματα βαρβάρου μούσης· ἀλλ' ὁ ἔθνογράφος ἀνευρίσκει ἐν αὐτοῖς πολὺ τιμαὶ τῶν μελετῶν αὐτοῦ βοηθήματα· διότι ἀποκαλύπτοντα ἐν εἰδεχθεῖ γυμνότητι τὰ αἰσθήματα τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, καὶ ἀφηγοῦμενα μετ' ἀκριβείας χρονογράφου τὰ κατορθώματα βουλγάρων ἡρώων, παρέχουσιν εἰκόνα ἀψευδῆ τοῦ καθόλου χαρακτήρος τοῦ ἔθνους, ὅπερ ἡ φορὰ τῶν περιστάσεων ἀνέδειξε πρωταγωνιστοῦν ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου.

Ὁ *Χαιδούτ*, ὁ ἦρωας ὃν τιμᾷ καὶ ὑμνεῖ ὁ βουλ-

γαρικὸς λαός, εἶναι ὁ ἐντελέστατος τύπος Βουλγάρου. Συνενῶν ἐν ἑαυτῷ πάσας τὰς ἀρετὰς καὶ πάντα τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἔθνους του, προβάλλεται ὡς λαμπρὸν ὑπόδειγμα πρὸς μίμησιν εἰς τοὺς νέους Βουλγάρους, οἵτινες μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀκροῶνται ψαλλόμενα τὰ ἐκθειάζοντα τὰς πράξεις αὐτοῦ *πρέσνι* ἢ ὡς τὰ ἀποκαλοῦσιν οἱ συλλογεῖς *ναρόδνι βολγάρσκι πρέσνι*, τὰ ἔθνικὰ βουλγαρικὰ ἄσματα.

Ῥώσος τις συγγραφεὺς, ὁ Πυτίν, ἐν τῇ *Ἱστορίᾳ τῶν σλαβικῶν γραμμάτων*, πειράζεται νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὁμοιότητα τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Σέρβων *Χαιδούκων*. Εἰ καὶ ἐν ἑκατέρῃ χώρῃ, λέγει, αὐτοτελῶς καὶ ἀσχέτως πρὸς ἄλληλῃ ἐποικήθησαν τὰ περὶ τῶν *Χαιδούκων* ἄσματα, ὅμως κατ' οὐσίαν εἶναι ὅμοια. Καὶ ἐν Βουλγαρίᾳ, ὡς καὶ ἐν Σερβίᾳ, αἱ καταπιέσεις τῶν Τούρκων δυναστῶν μεταβάλλουσιν εἰς *χαιδούκων* τὸν εἰρηνικὸν ἀγρότην.

Ἄλλὰ μόνον ὁ ἐξ ἀκράτου φιλοβουλγαρισμοῦ τυφλούμενος ἀδυνατεῖ νὰ διακρίνῃ τὴν μεγάλην διαφορὰν τῶν Σέρβων *Χαιδούκων* ἀπὸ τῶν Βουλγάρων *Χαιδούτων*. Τὴν διαφορὰν ταύτην ἄριστα καταδεικνύει ἐμβριθὴς παρατηρητὴς, ὁ ἐκδότης σερβικῶν καὶ βουλγαρικῶν δημοτικῶν ἄσματων κ. Αὐγουστος Δοζών. Ἐν Ἑλλάδι ὁ Κλέφτης, λέγει, καὶ ἐν Σερβίᾳ ὁ *Ούσκωκ* καὶ ὁ *Χαιδούκ* παρτίεινον μετ' ἀνδρείας δεινῶς κινδυνεύοντες τὴν ἀντίστασιν κατὰ τοῦ ξέγου δεσπότη. Ἄλλ' ὁ Βούλγαρος *Χαιδούτ*, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ἀφηγοῦμένων τὰ κατορθώματά των δημοτικῶν ἄσματων, εἶναι πρόστυχος καὶ ἄγριος φονεύς, ἀνανδρὸς ληστής, πρὸς ὃν συγκρινόμενος ὁ *Μπαλκὰν τσελεπῆς*, ὁ Τούρκος ληστής τοῦ Αἴμου, κατὰ τὴν παρατήρησιν Ἀγγλο τινὸς συγγραφέως, φαίνεται ἦρωας ἱπποτικώτατος. Ὁ *Χαιδούτ* ἐνεδρεύει ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς, ὅπως ἀρπάσῃ τὰς χρηματοπομπίας τῶν Τούρκων, χωρὶς βεβαίως νὰ ὀμᾶται εἰς τοῦτο ἐξ αἰσθηματος φιλοπατρίας· μόνον καὶ κύριον σκοπὸν ἔχει τὸ λάφυρον, οὐδαμῶς δὲ τῶν ἄσματων ὑποδηλοῦται καὶ πόρρωθεν μῖσος πρὸς τοὺς Τούρκους. Ἡ διαφορὰ τοῦ φρονήματος εἶναι προδηλοτάτη ἐν τῇ βουλγαρικῇ μιμῆσει συντόμου καὶ καλοῦ

σερβικού ἔθους, μετατραπέντος ἐν τῷ βουλγαρικῷ εἰς ἀφήγησιν ληστικῶν βιαιοπραγιῶν. Ὁ ἀνδρεῖος Μάρκος γεωργεῖ τοὺς ἀγρούς του, πρὸς ἐνδειξιν καταφρονήσεως τῶν Γενιτσάρων, ἀλλ' ὁ Βούλγαρος Τατοῦντος, ἀφ' οὗ ὑπέικων εἰς τὰς προτροπὰς τῆς μητρὸς γίνεται καὶ οὗτος γεωργός, ἐνεδρεῖται εἶτα ἐν τῷ ἀγρῷ, ὅπως ἀπογυμνώσῃ τοὺς ὀδοιπόρους. Ὁ Χαϊδοῦτ ἐναθρόνεται διὰ τοὺς φόνους, οὓς διέπραξεν, ἐγκουχόμενος ὅτι «ἔκαμε χήραις καὶ ὄρφανὰ», ἐν ᾧ ὁ Ἕλληνας κλέφτης καυχᾶται, ὅτι

Ἔκαμε Τούρκαις ὄρφαναῖς, ἔκαμε Τούρκαις χήραις.

«Ἄλλ' ὅποια ἡ διαφορὰ τῶν βουλγαρικῶν καυχῶσεων, ἀπὸ τῶν ὑπερηφάνων τούτων λόγων τοῦ Ἕλληνος·

Ἐγὼ βραγίᾳ δὲν γένουμαι, Τούρκους δὲν προσκυνῶ!
ἢ ἀπὸ τῶν γενναίων λόγων τοῦ ἀδαμάστου κλέφτου Στεργίου.

Ὅσοι χιονίζουν τὰ βουνὰ Τούρκους δὲν προσκυνοῦμε,
ἔς τὰς χώρας σκλάβοι κατοικοῦν, ἔς τοὺς κήπους μὲ τοὺς
[Τούρκους.

Χώρας λαγκάδια καὶ ἔρημιαις ἔχουν τὰ παλληκάρια,
Παρὰ μὲ Τούρκους, μὲ θερὰ καλλίτερα νὰ ζοῦμε!

«Εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι ὅπως εὐδοκιμήσωσι τοιαῦτα αἰσθήματα, ἀπαιτεῖται νὰ ὑποβοηθῆ καὶ ἡ φύσις τῆς χώρας. Οἱ γενναῖοι ἄνδρες καταφεύγουσιν εἰς μεθορίους χώρας, ἢ εἰς δύσβατα ὄρη καὶ ἐκεῖθεν ὀρμώμενοι ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν πεδιάδων ὅπου οἱ σκλάβοι προσκυνοῦν τοὺς Τούρκους, ὡς λέγει τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος. Ἄλλ' ὁ Αἴμιος καὶ ἡ Ροδόπη οὐδαμῶς ὑπολείπονται κατὰ τοῦτο τῆς Πίνδου καὶ τοῦ Ὀλύμπου, καὶ ἦσαν ἐπίσης πρόσφοροι εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας· ἂν δ' ὁ διατρέχων τὸ εὐάλωτον Σούλι θαυμάζει τὸ ἡρωικὸν ἔθνος τῶν εὐαίθμων προμάχων αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι ἐπὶ μακρὸν κατώρθωσαν νὰ καταπολεμήσωσι τὸν Ἄλῃ πασᾶν, πάντες ἐπίσης θαυμάζουσι, πῶς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἅτινα ἐποικήθησαν ἐν ταῖς κορυφαῖς τοῦ Γηραίου ὄρους, τῆς Ρίλας καὶ τοῦ Περίν, δὲν ἀκούεται οὐδὲ ἀσθενεστάτη διαμαρτυρία κατὰ τῆς τουρκικῆς δεσποτείας. Μήπως αἰτία τούτου εἶναι, ὅτι οἱ Βούλγαροι, οἱ ὅποιοι ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας ἐπιμόνωσ ἀντέστησαν εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἡσθάνοντο ὅτι πλείονα εἶχον συγγένειαν καὶ ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἐκ τῶν τουρκομανικῶν στεππῶν ἐπίσης καταγομένην φυλὴν τῶν Τούρκων;»

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Δοζών. Ἴδωμεν δὲ νῦν πῶς αὐτοὶ οἱ Βούλγαροι περιγράφουσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν τὸν βίον καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν Χαϊδοῦτων.

Οἱ Χαϊδοῦται δὲν προσβάλλουσι ὅσους προτίθενται νὰ ληστεύσωσι μόνον ὅταν ἦναι ἐξησφαλισμένη ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐπιθέσεως, ἀλλ' ἀποτολμῶσι καὶ ὀλίγοι νὰ ἐπιπίπτωσι κατὰ πολυαριθμῶν ἐχθρῶν. Πρὸς τοῦτο ὁμῶς χρειάζεται ἰδιαί-

τέρα τις στρατηγικὴ τέχνη. Τὸ ἐπόμενον δημοτικὸν ἔθνος διηγεῖται τοιοῦτο ἡρωικὸν κατόρθωμα ἐνὸς παλληκαριοῦ τοῦ καπετάνιου Λάλτσου.

Ἡ μωρὰ Τούρκισσα.

(Dozon ἀρ. 20.)

Ὁ Λάλτσος τοὺς συντρόφους του μαζεύει καὶ τοὺς λέει.

— «Συντρόφοι μου ἑρήφανοι, καὶ πρῶτα παλληκάρια, κρυφὸ μαντάτο μοῦ στείλαν, κρυφὴ παραγγελία, πῶς ἡ Κερίμα θὰ διαβῆ, ἡ ἄσπρη Τουρκοπούλα, μὲ πεντακόσιους Γκέγκηδες, μὲ χίλιους Ἀρπαδάδες. Ποιὸς εἶνε ἄξιος καὶ καλός, ποὺς εἶνε παλληκάρι νὰ τὴν γελᾶσῃ τεχνικὰ τὴν ὁμορφὴν Κερίμα, πῶς εἶνε τὰ γρόσσα τὰ πολλά, καὶ τὰ χρυσὰ γιορντάνια; νὰ τῆς φιλήσῃ τὸ λαμπρὸ, νὰ πάρῃ τὰ γιορντάνια;»

«Ὅλοι τοὺς ἐφοβήθησαν, κανεὶς δὲν ἀποκρίθη, μόν' ὁ λεβέντης Δημητῆρ, ἐκεῖνος δὲ φοβήθη.

— «Ἐγὼ κάτσε χάμου, Δημητῆρ, ἔς τὸ νοῦ σου μὴν τὸ βάνῃς, τ' εἶν' ἡ Κερίμα ἔξυπνη, καὶ δὲν θὰ τὴν γελᾶσῃ, καὶ θὰ σὲ κάμῃ νὰ χαθῆς, κρῖμα ἔς τὴν λεβεντεία σου!»

Ὁ Δημητῆρ δὲ ἔμιλησε, δὲν ἄνοιξε τὸ στόμα.

Ἔνυνεται καὶ στολλίζεται καὶ ἄπει νὰν τὴν εὔρῃ.

Ἀπὸ μακρὰ τὴ χαιρετᾷ καὶ ἀπὸ κοντὰ τῆς λέει.

— «Κερίμα μου ἑρήφανη, ὁμορφὴ Τουρκοπούλα,

ἐγὼ γὰρ σένα χάνομαι, τὸ νοῦ μου τὸν ἐπῆρξεν.

γὰρ διώξῃ τοὺς ἀνθρώπους σου, γὰρ νὰ σοῦ εἰπῶ δυὸ λόγια.»

Κ' ἐκεῖνη ἐγελάστηκε, διώχνει τοὺς Ἀρβανίταις,

καὶ ἄφησε τὸ Δημητῆρ νὰ μῆν' ἔς τὸν ἀραμπᾶ τῆς.

— «Κερίμα μου, ἀγάπη μου, γὰρ σῆκω τὸ κεφάλι,

νὰ σὲ φιλήσω ἔς τὸ λαμπρὸ καὶ ἔς τὰ χρυσὰ γιορντάνια.»

Κ' ἐκεῖνη ἡ ἀσυλλόγησι σηκώνει τὸ κεφάλι,

καὶ ὁ Δημητῆρ τῆς τὸ κοψὸ καὶ παίρνει τὰ γιορντάνια,

παίρνει τὰ βούχα τὰ χρυσὰ καὶ πᾶσι ἔς τὸν καπετάνιο,

καὶ τοῦ ῥῆξε ἔς τὰ πόδια του τῆς Τούρκας τὸ κεφάλι.

Τὰ παλληκάρια κύτταζαν, καὶ ὁ νοῦς των δὲν τὸ χόρει,

πῶς γέλασεν ὁ Δημητῆρ τὴν ἄσπρη Τουρκοπούλα.

Ὁ ἀποκεφαλιζὼν τὴν Τούρκισσαν, διὰ ν' ἀρπάσῃ τὰ χρυσὰ περιδέραια αὐτῆς, δὲν εἶναι ἡπιώτερος πρὸς τὰς ὁμοφύλους καὶ γνωρίμους γυναῖκας. Ὁ ὑπηρέτης, γενόμενος Χαϊδοῦτ, σπεύδει ν' ἀποπλύνῃ δι' αἵματος τὰς πρὸς αὐτὸν ὕβρεις τῆς ἀγερώχου δεσποίνης. Οὐδὲ μαλάσσεται ἡ καρδία τον ἐκ πλουσιῶν λύτρων, ἀφ' οὗ ἄλλως δὲν ἐννοεῖ νὰ μιμηθῆ τὸ παράδειγμα τῶν ληπτῶν ἄλλων ἐθνῶν, οἵτινες δὲν λαμβάνουσι τὰ λύτρα, ὅταν δὲν δύνανται νὰ ἀποδώσωσι τὸν αἰχμάλωτον. Ὁ Βούλγαρος Χαϊδοῦτ καὶ τὰ λύτρα κρατεῖ καὶ τὸν αἰχμάλωτον φονεύει. Οὔτω πράττει ὁ Στογιάν, ὁ κατ' ἐξοχὴν ἦρωες τὸν βουλγαρικῶν ἔθνεσιν.

Ὁ Στογιάν καὶ ἡ Νεδέλια.

(Dozon ἀρ. 21.)

Ἀφόντας στάθη τὸ χωρὶ κλέφταις δὲν τὸ πατήσαν.

καὶ τώρα ἔβαλαν βουλή νὰ ἔμπουν νὰ τὸ πατήσουν.

Ἐν τῇ μέσῃ στένονον φλάμπουρο καὶ τὸ χορὸ ἀρχίζου,

καὶ γύριζαν καὶ κύτταζαν καθὲ χωριατοπούλα,

νὰ ἑβροῦν τὴν κόρη τοῦ παπᾶ τὴν ὁμορφὴν Νεδέλια.

Κανένας δὲν τὴ γνώρισε, κανένας δὲν τὴν ἤρε,

μὴν' ὁ Στογιάν τὴ γνώρισε τὸ ἄξιο παλληκάρι.

Τὴν ἄρπαξε, τὴν ἔσυρε ψηλὰ ἔς τὰ κορφοβούνια,

ποῦ εἶχαν οἱ κλέφταις μάζωξι, ποῦ χαν κρυφὸ ἡμέρι,

ποῦ εἶχαν ἀρνιά καὶ φένανε, κριάριχ σουβλισμένα,

ὅπου εἶχαν καὶ γλυκὸ κρασί ἀπὸ τὸ μοναστήρι,

ὅπου εἶχαν καὶ τὴ Νεδελίω νὰ τοὺς κερνᾷ νὰ πίνου.

“Ολους κερνάει τὸ κρασί ἐξέχει τὸ ποτήρι,
καὶ τὸ ποτήρι τοῦ Στογιάν δὲν τοῦ ἀπογομίζει·
μόν’ ἀπ’ τὰ δάκρυα τὰ πολλὰ γεμίζει τὸ ποτήρι.
Γυρίζει τότες ὁ Στογιάν καὶ λέει τῆς Νεδέλιας.
— «Πές μου, θυμάσαι, Νεδελιώ, ποῦ ἦμου ψυχογὸς σας,
ὅπου ἀρρώστησα βαρειά, βαρειά γιὰ νὰ πεθάνω·
λίγο νερό σοῦ ζήτησα καὶ σὺ δὲν καταδέχτης,
μόν’ μοῦ ὠκεῖς γαλάκτισμα ἀπὸ τὸ ζύμωμά σου,
λίγο ψωμί σοῦ ζήτησα καὶ σὺ ἴσως νὰ μὴν εἶχες,
ἀπ’ τὸ καρβέλι ἐξυσες καὶ μοῦ ὠσες λιγάκι;
Νὰ κόψω τὸ κεφάλι σου, τὸν ἄσπρο τὸν λαμό σου.
ἴσως τὸ ἀρνὶ τοῦ τοῦ Αἰ Γεωργίου, ἴσως κόττα τοῦ

[Γενάρη;]

Καὶ λέει ἡ κόρη τοῦ παπᾶ, ἡ ὁμορφὴ Νεδέλια.
— «Ἄν ἔφταιξα, ἀδερφοῦλη μου, καὶ σὺ συμπάθησέ με.»
Καὶ ὁ Στογιάν ἴσως ἀκούσε βαρειά τοῦ κακοῦ ἀνῆρα,
καὶ τὸ σπαθὶ τοῦ τράβηξε, τῆς κόβει τὸ κεφάλι.
Κ’ ἐκεῖ ὅπου τῆς τό κοβὲ ἐφώνηξε ἡ Νεδέλια·
ψιλὴν φωνίτσαν ἔσυρε, ὅσφ κι’ ἂν ἤμπορούσε.
ἴσως τὴν δάση καὶ θρηνοῦν, κ’ οἱ κάμποι ἀναστενάζουν.
Καὶ νὰ σοῦ καὶ κατάρθασεν ἡ ξαγορά τῆς κόρης.
ἴσως ὁρῶσε τὴν ξαγορά, φορτῶν τὸ κεφάλι,
καὶ στέλνει ἴσως τὸν πατέρα τῆς τῆς κόρης τὸ κεφάλι.

Ἄλλ’ οὐδὲ πρὸς τὴν ἰδίαν σύζυγον φέρεται
φιλανθρωπότερον ὁ Χαϊδοῦτ. Πολλὰ ἄσματα τοῦ
ἐλληνικοῦ λαοῦ περιγράφουσι τὴν τρυφεράν τῶν
συζύγων ἀγάπην, ἀφηγοῦνται περιπαθῶς τὴν
ἐπάνοδον τοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀποδημοῦντος ἢ
αἰχμαλώτου ἀνδρός, τὴν συγκινητικὴν ἀναγνώρι-
σιν, ἢ τὴν ἀρπαγὴν τῆς συζύγου ὑπ’ αὐτοῦ καθ’
ἣν ὦραν

μὲ κάποιον ἄλλον τὴν ἔλογοῦν, μ’ ἄλλον τὴν στεφανώνουν
Ἄσματα ἀρπάζει τὴν καλὴν του, μετ’ ἀγαλλιάσεως
ἐπαναβλέπουσαν αὐτόν, καὶ ταχὺς ὡς ὁ ἄνεμος τὸν
φέρει μετ’ ἐκείνης ὁ ἵππος τοῦ μακρὰν τῶν διωκόντων.
Πάντη διάφορος εἶναι ἡ λύσις τῶν τοιούτων
δραμάτων ἐν τῇ βουλγαρικῇ ποιήσει. Οὕτως ὁ
Κόγιος θέλων νὰ γίνῃ ληστής διὰ νὰ συναῖξῃ
λάφυρα ἢ νὰ σκοτωθῇ, λέγει πρὸς τὴν σύζυγον
τοῦ Στάναν νὰ τὸν ἀναμένῃ ἐπὶ ἐννέα ἔτη.
Ἄν δὲν ἔλθῃ ἕως τότε, εἶναι ἐλευθέρω νὰ
νυμφευθῇ ἄλλον. Παρῆλθον ἐννέα ἔτη καὶ
εἰς μὴν· ὁ Κόγιος δὲν ἐπανήρchet. Πολλοὶ
γαμβροὶ ζήτουν τὴν Στάναν, ἀλλ’ ἐκείνη δὲν ἤθελε
νὰ νυμφευθῇ, φοβομένη τὸν πρῶτον ἄνδρα,
ἂν καὶ παρῆλθεν ἡ ὑπ’ αὐτοῦ ταχθεῖσα προθεσμία.
Ἄλλ’ ὁ πρεσβύτερος ἀδελφός της τὴν ἀναγκάζει
νὰ νυμφευθῇ. Ὅμως μὴν νύκτα κρούει τὴν θύραν
ὁ πρῶτος σύζυγος· ἡ Στάναν ἤτο μόνη ἐν τῇ
οἰκίᾳ, ἀνοίγει προθύμως τὴν θύραν καὶ εἰσέρχεται
ὁ Κόγιος μὲ τὰ παλληκάρια του.

— «Στάναν καλή, Στάναν ἀκριβή, θέλεις νὰ μᾶς φιλέψης,
νὰ μᾶς κερνάς γλυκὸ κρασί, νὰ φέγγης μετ’ ἀσματα ;»
Κ’ ἡ Στάναν ἀποκρίθηκε τοῦ Κόγιου καὶ τοῦ λέγει,
— «Κόγιος καλέ, Κόγιος ἀκριβέ, ἐγὼ νὰ σᾶς φιλέψω,
νὰ σᾶς κερνώ γλυκὸ κρασί, νὰ φέγγω μετ’ ἀσματα.»
Κι’ αὐτὸς τῆ Στάναν ἔγδυσε, τὴν ἀλείψε μετ’ ἄσματα,
καὶ ὕστερα τὴν ἀναψε, νὰ φέγγῃ ἴσως λαμπάδα.
Τρεῖς ἡμέρας τρώγαν κ’ ἔπιναν, τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς
νύκτας κ’ ἡ Στάναν τὸ τραπέζι τὸν ὥριον ἴσως λαμπάδα.

(Dozon ἀρ. 35).

Ἄν δὲν ὑπῆρχεν ὁ Νέρων, ὁ Βούλγαρος Στογιάν
θὰ εἶχεν ἀμέριστον τὴν δόξαν τῆς φοβερᾶς ἐπινοίας
τῶν ἀνθρωπίνων λαμπάδων. Ἡ τοιαύτη ἀποτρόπαιος
κακουργία, ἥτις εἰς πάντα ἄνθρωπον ἐμποεῖ
φρίκην, περιγράφεται ξηρῶς καὶ ἀπαθῶς ὑπὸ
τοῦ ἄσματος, διότι φόνος συζύγου οὐδὲν ἔχει
τὸ ἀπαθὸν τῆ βουλγαρικῆς ἠθικῆς. Ἡ γυνὴ δὲν
εἶναι ἡ σύντροφος τοῦ βίου, ἀλλὰ πρᾶγμα, ἐπέχουσα
θέσιν ὑποζυγίου, καὶ ὑποζυγίου ἔργα ἐνίοτε
ποιούσα. Ἰδοῦ ὡς ἐν παραδείγματι πῶς μία σύζυγος
ἀπαριθμεῖ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός της ἐπιβαλλόμενα
αὐτῇ καθημερινὰ ἔργα.

Ἄσματα ἐξυπνήσῃ τὸ πρωὶ καὶ ἴσως ἴσως τὸ χωράφι
δὲν παίρνει ἴσως τὸ ταγάρι τοῦ ψωμί νὰ φάῃ τὸ γιόμα,
μόν’ παραγγέλλει ἔτοιμο μαγέρεμμα νὰ τοῦ ἴσως,
νὰ παίρνῃ τὸ μαγέρεμμα καὶ νὰ τοῦ τὴν πηλαῖω.
Καὶ ὅταν τὸ μαγέρεμμα τοῦ πᾶσ ἴσως τὸ χωράφι,
ἴσως εἰς ἕνα βόδι τοῦ καὶ ἴσως τὸ ζυγὸ μὲ θάνει,
μὲ τῆς βουκέντρα μὲ κεντᾶ, κ’ ὄργωνν τὸ χωράφι.
Ἄπὸ τὸ γιόμα ὡς τὸ κιντὶ (1) μὲ ἔχει ἴσως τὸ ζευγάρι,
καὶ ὕστερ ἀπὸ τὸ κιντὶ μὲ στέλνει πίσω ἴσως σπίτι,
νὰ μαγερέψω τὸ φαί, ὅπου θὰ φάῃ τὸ βράδυ.
(Dozon ἀρ. 63).

Ἄν δὲ ἀναγκασθῇ νὰ κάμῃ ἐκλογὴν μεταξὺ
τῆς γυναικὸς καὶ ἐνὸς τῶν κτηνῶν τοῦ σταύλου
του, ὁ ἀνὴρ θὰ προτιμήσῃ τὸ κτήνος, ὡς ὁ Τοδῶρ
τοῦ ἐπομένου δημοτικοῦ ἄσματος.

Ἄσματα τοῦ Τοδῶρ καὶ ὁ μαῦρός του.

(Dozon ἀρ. 55)

— «Μητέρα, ἔπιασε φωτιὰ ἴσως τοῦ Σλίβου τὸ παζάρι
καὶ καίγονται νὰ μαγαζεῖα καὶ τοῦ Τοδῶρ τὸ σπίτι.»
Τὸ σπῆτι τοῦ ἐκαίγονταν καὶ ὁ Τοδῶρ τὸ βλέπει.
Τὸ βλέπει, σφοδρίζεται, δὲν ἔχει τί νὰ κάμῃ·
ἂν ἔμπη μέσα ἴσως τῆ φωτιᾶ ἴσως τί νὰ πρωτοβγάῃ;
νὰ βγάῃ τῆ γυναῖκά του μὲ τὰ μικρὰ παιδιὰ του;
μὲ νὰ καὶ ὁ μαυρὸς του μὲ τῆ χρυσῆ τῆ σέλλα;
Κ’ ἡ μάνα του τοῦ ἔλεγε, κρυφὰ τοῦ κουθεντιάσει·
— «Σῦρε καὶ βγάλε τᾶλογο μὲ τῆ χρυσῆ τῆ σέλλα,
γιατ’ ἕνα τέτοιο ἄλογο δύσκολο θὰ ξαναῦρης,
μὰ ἂν καὶ ἡ γυναῖκά σου μὲ τὰ μικρὰ παιδιὰ σου,
θὰ πάρῃς ὁμορφότερη, κ’ ἄλλα παιδιὰ θὰ κάμῃς.
Τὰ ἄλογα εἶν’ ἀκριβά, πῶς ν’ ἀγοράσης ἄλλο ;»
Ἐχούθηκε μέσ’ ἴσως τῆ φωτιᾶ καὶ βγάινε τᾶλογο
τοῦ. Ζῶσαν οἱ φλόγες τὰ παιδιὰ, ζῶσαν τῆ μαῦρη μάνα·
κ’ ἐκαίγανε τὰ ἄμοιρα, κ’ αὐτῆ τὰ παρηγόρα·
κ’ ἔχυνε δάκρυα καυτερὰ μήπως καὶ τὰ δροσίτη.
Σίδερο θάνει ἴσως τὴν καρδιά καὶ θλιβερὰ τοὺς λέει.
— «Καῖτε, φυλλοκάρδια μου, γενῆτε ἄσπρα στάχτη.
κ’ ἐγὼ ἡ δόλια μάνα σας καμίνι ἀναμμένο,
γιὰ νὰ μὲ βλέπῃ ἡ μάμη σας νὰ χαίρεται ἡ καρδιά της.»

Ἄσματα ὅταν ὁ σύζυγος νομίσῃ ὅτι ἡ γυνὴ του κα-
τέστη ἄχρηστος τὴν ἀπορρίπτει ὡς σκεῦος πε-
ριττόν. Καὶ πρέπει νὰ ἦναι πολὺ εὐχαριστημένη
ἂν ἀρκεσθῇ εἰς τὸ νὰ τὴν διώξῃ τῆς οἰκίας.
Διότι ἔχει καὶ ἄλλους τρόπους ἀπαλλαγῆς πολ-

(1) Κιντὶ ἡ προσευχὴ τῶν Μουσουλμάνων, ἡ γενομένη δύο
ὥρας πρὸ τῆς ἄσματος τοῦ ἡλίου, καὶ ἡ ὥρα τῆς ἡμέρας
καθ’ ἣν αὕτη γίνεται.

λῶ χείρονας. Οὕτως ἐν ἐτέρῳ δημοτικῷ ᾄσματι λέγει ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν στείραν γυναῖκά του.

— «Γυναῖκα, νὰ σὲ σφάζω; Γυναῖκα, νὰ σὲ διώξω;»

Σκεφθεῖς ὅμως ὅτι φιλανθρωπότερον εἶναι νὰ τὴν σφάζῃ.

Ἐν τῷ μακελλάρῃ ἴπαι τὸ φίλο του Νικόλα, καὶ ὁ Τοδῶρ τοῦ λέει:— «Κουμπάρε μου Νικόλα, ἔλα γιὰ νὰ μοῦ σφάξῃς μιὰ στρέφα ἀγελάδα» Καὶ τοῦ Τοδῶρ τοῦ λέει ὁ φίλος του Νικόλας. — «Γράβα ἔμπροσθεν, κουμπάρε, καὶ ἔρχομαι κατόπι.» Κάθεται καὶ ἀκονίζει τὴν κορτερή μαχαίρα, καὶ ὕστερα ἴπηγαίνει εἰς τοῦ Τοδῶρ τὸ σπίτι. Μὰ ὁ Τοδῶρ δὲ ἔγανει τὴ στρέφα ἀγελάδα, μὴν ἔγανει τὴν Τοδώρκα, τὴν ἀκλήρη γυναῖκα. Τὴν σφάζει ὁ μακελλάρης, τῆς κόβει κεφάλι κτλ. (Dozon ἀριθ. 88).

Ἄφ' οὗ δὲ τοιοῦτος ἀπεικονίζεται ὁ συζυγικός βίος τῶν Βουλγάρων, φαίνεται εὐεξήγητον διατι ὁ Χαϊδούτ περαίνει συνήθως τὸν ληστρικὸν βίον του διὰ τοῦ γάμου. Ἄφ' οὗ δὲν θὰ φονεύῃ πλέον ὀδοιπόρους ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, θεωρεῖ ἴσως ἀπαραίτητον νὰ ἔχῃ κάποιον νὰ βασανίζῃ πρὸς διασκέδασιν ἐν τῷ οἴκῳ του. Ἐγκαταλείπων δὲ τὸ φονικὸν ἐπάγγελμά του, ἀποχαιρετίζει μετ' ἀγάπης τοὺς τόπους ἐν οἷς διητᾶτο, τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση.

Ὁ ἀποχαιρετισμὸς τοῦ Λίμπεν.

(Dozon ἀριθ. 24.)

Ἄνεθῃ ὁ Λίμπεν ἔς τὰ βουνά, ἴψηλ' ἔς τὰ καρφοβούνια, καὶ ἄφινει γελά ἔς τὰ κρυὰ νερά, καὶ ἄφινει γελά ἔς τὰ δάση, — «Ἐχετε γελά, κρυὰ νερά, καὶ σῆς βουνά καὶ δάση, δάση μου καταπράσινα, δάση μου φουντωμένα! Πόσαις φοραῖς ἔς τὸν ἴσκιό μου ἔστησα τὸ λημέρι! Εἶχα λεβέντες διαλεχτούς, καὶ ἀτός μου παλληκᾶρι. Πολλαῖς μανάδες ἔκαμα, νὰ χύσουν μαύρα δάκρυα, ἔκαμα χήραις καὶ ὄρφανά, καὶ ἔρημαξα τὴ χώρα. Γιὰ μένα κόσμος ἔκλαψε, κόσμος με καταριέται. Ἐχετε γελά, ἴψηλὰ βουνά, κρυὰ νερά καὶ δάση! καὶ ἐγὼ θ' ἀφήσω τὴν κλεψιά, ἔς τὸ σπίτι θὰ γυρίσω, νὰ με παντρέψῃ ἡ μάνα μου καὶ νὰ με στεφανώσῃ με τοῦ παπᾶ τοῦ Νικολῶθ τῆ ζηλεμένη κόρη.» Τὸ δάσος, ὅπου στέκεται βουθὸ ἔς τοὺς ἄλλους κλέφταις, ἔς τὸ Λίμπεν ἔβγαλε φωνή, ἔς τὸ Λίμπεν ἀποκρίθη. — «Ἀφέντη Λίμπεν, θήσοδα τρανὲ καὶ ἔακουσμένε, πολλαῖς φοραῖς ἔς τὸν ἴσκιό μου ἔστησες τὸ λημέρι. πολλαῖς φοραῖς ἔκαπλώθηκες ἔς τὰ δροσερά μου χόρτα. Τὸ φλόμπουρ σου στίλωνες ἴψηλ' ἔς τὰ καρφοβούνια. καὶ εἶχες λεβέντες διαλεχτούς, καὶ ἀτός σου παλληκᾶρι. Πολλαῖς μανάδες ἔκαμες νὰ χύσουν μαύρα δάκρυα, ἔκαμες χήραις καὶ ὄρφανά, καὶ ἔρημαξες τὴ χώρα. Γιὰ σένα κόσμος ἔκλαψε καὶ ἔμένα καταριέται. Ὡς τώρα εἶχες τοῦ βουνοῦ τὴν κορυφή γιὰ μάννη, καὶ εἶχες γι' ἀγάπην ἀκριβὴ τὴ δροσερὴ βροσουλά, καὶ τὰν γερᾶκι τοῦ βουνοῦ εἶχες γιὰ σύντροφό σου εἶχες τὸ χόρτο στράμα σου καὶ σκέπασμα τὰ φύλλα, καὶ ἔπινες κρύσταλλο νερό, τὴ δίσψα σου νὰ κόβῃς, καὶ τὰ πουλάκια τοῦ βουνοῦ σου γλυκοκελαδοῦσαν: Νὰ χαίρεσαι τῆ λεβεντεῖα μ' ὅλα τὰ παλληκᾶρια, καζὶ σου χαίρονται βουνά, χαίρονται καὶ τὰ δάση, καὶ τῆς βροσουλάς τὸ νερὸ σιγαντραγοῦδαί.—

(1) Ἐν τῷ κε:μένῳ Στάρα πλαρίνα (θηλυκ.) = τὸ γηραιὸν ὄρος.

Μὰ τώρα μᾶς ἀφίνεις γελά, ἔς τὸ σπίτι νὰ γυρίσῃς νὰ σὲ παντρέψῃ ἡ μάνα σου καὶ νὰ σὲ στεφανώσῃ με τοῦ παπᾶ τοῦ Νικολῶθ τῆ ζηλεμένη κόρη.»

Τὸ ἐν τῷ ᾄσματι τούτῳ κατισχύον εὐγενὲς αἰσθημα τῆς ἀγάπης τῆς φύσεως ἐξασθενίζει εὐτυχῶς τὴν ἐντύπωσιν, ἣν παράγει ἡ αἵματοχαρὴς κομπορρημοσύνη τοῦ Χαϊδούτ.

Ἄλλ' ὁ γάμος δὲν εἶναι πάντοτε τὸ ἐπιστέγασμα τοῦ ληστρικοῦ βίου. Ἐνίοτε ὁ Χαϊδούτ, ἀν διέπραξε καὶ ἄλλα πλὴν τῶν συνήθων κακουργημάτων, ζητεῖ νὰ ἐξαγνίσῃ διὰ τῆς μετανόιας τὸν ἀμαρτωλὸν βίον του. Κτίζει γεφύρας, ἐκκλησίας, μοναστήρια, ἢ γίνεται μοναχός, ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς του. Οὕτω καὶ ὁ Στογιάν ἀφιεροῖ ὅσα πλοῦτη συνήθροισεν ἐκ τῆς ληστείας εἰς τὰς μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὀρους καὶ γίνεται αὐτὸς καλόγηρος.

Ἡ κακὴ γλῶσσα.

(Dozon ἀριθ. 25)

Ἐφούντων τὰ δένδρα, ἀνοῖξαν τὰ κλαδιά καὶ θούρκωσε τῆς μάννας, τῆς δόλιας ἢ καρδιά. 1) Δὲν κάνειςτάν ταῖς ἄλλαις ἢ μάνα τοῦ Στογιάν. μὰ λέει ἔς τὸν ὑγιό της καὶ τὸν παρακαλεῖ. — «Τὸ κλοκαίρι τοῦτο δὲ ἔβγηκες γιὰ κλεψιά. Πραγματευτάδες 2) ἦλθαν ἀπὸ τὸ Κότελ χθές: γιὰ σένα μ' ἐρωτοῦσαν καὶ μοῦ λεγαν γιὰ σέ: Κουμπάρα, ποῦ νὰ εἶναι, ποῦ ἔθρισκετ' ὁ Στογιάν, ποῦ εἶναι τὸ παλληκᾶρι: τὸ πρῶτο τοῦ χωριοῦ, νὰ ῥθῆ καὶ αὐτὸς μαζὶ μας νὰ πᾶμε γιὰ κλεψιά, νὰ πᾶμε εἰς τὴ Πίλα, εἰς τὸ ἴψηλὸ βουνό; Τῆς μάννας του ἀποκρίθη καὶ λέει ὁ Στογιάν. — «Μητέρα, δὲν σὲ φθάνουν, δὲν σοῦ εἶναι ἀρετὸ ἐννιά ἀμύξια πλοῦτη καὶ ἄλλο με φλωριά; Γρηὰ μάννα, δὲ βαρθεῖς νὰ κρύβῃς τὰ κορμιά ἐκείνων ποῦ σκοτώνω, σ'ὰν ἔβγω γιὰ κλεψιά; νὰ πλένης ματωμένα σκουτιὰ δὲ βαργεσιὰς:» Κ' ἡ μάνα του τοῦ λέει καὶ τὸν παρακαλεῖ. — «Γιὰ ἄκουσε καὶ ἔμένα, λεβέντη μου Στογιάν! Τὸ κλοκαίρι τοῦτο νὰ ἔβγῃς γιὰ κλεψιά, καὶ ὕστερα ὄντας γυρίσῃς νὰ μὴ ἔκανάβῃς πλιό.» Τῆς μάννας του ἀποκρίθη καὶ λέει ὁ Στογιάν. — «Μάννα, γλυκερά μου μάννα, τί φρόνιμα μιλεῖς! Βγάλε νὰν τὴ φιλήσω τὴ γλῶσσα τὴ χρυσή, ποῦ δίνει τέτοια γνώμη καὶ τέτοια συμβουλή.» Βγάνει τὴ γλῶσσα ἔξω ἢ μάννα ἢ κουτή, καὶ ὁ Στογιάν τὴν κόβει με μιὰ δαγκαματιὰ. Φορτώνει ἐννιά μούλάρια φορτώματα φλωριά, τὰ πλείε ἔς τὸ Ἅγιον Ὄρος; τὰ πᾶει ἔς τὸ Χιλενδάρ, καὶ αὐτὸς καλογερεῖται, ν' ἀγάσῃ τὴν ψυχὴ.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

(1) Τινῶν ἐκ τῶν βουλγαρικῶν ᾄσμάτων οἱ δύο πρῶτοι στίχοι ὁμοιοκαταληκτοῦσιν. — Τὴν ἀνοίξιν, ἔτε κατὰ τὸ ἐλληνικὸν ᾄσμα, ἀνοίγει ὁ γαῦρος καὶ ἡ ὄξυα καὶ σκιώνουν τὰ λημέρια, θγαίνουσι οἱ κλέφταις ἔς τὰ βουνά: διὰ τοῦτο ἡ προσέγγισις τῆς ἀνοίξεως θλίβει τὰς μητέρας αὐτῶν.

(2) Τεργόθτσι, ἔμποροι, καὶ συνεκδοχικῶς ὀδοιπόροι, διαβάται.